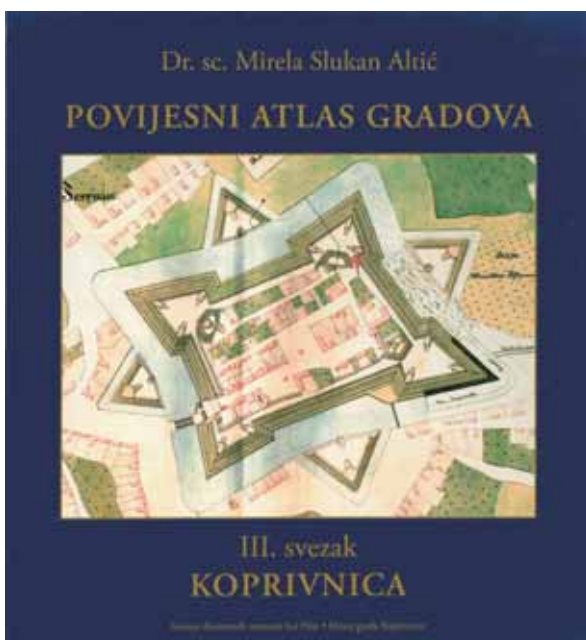
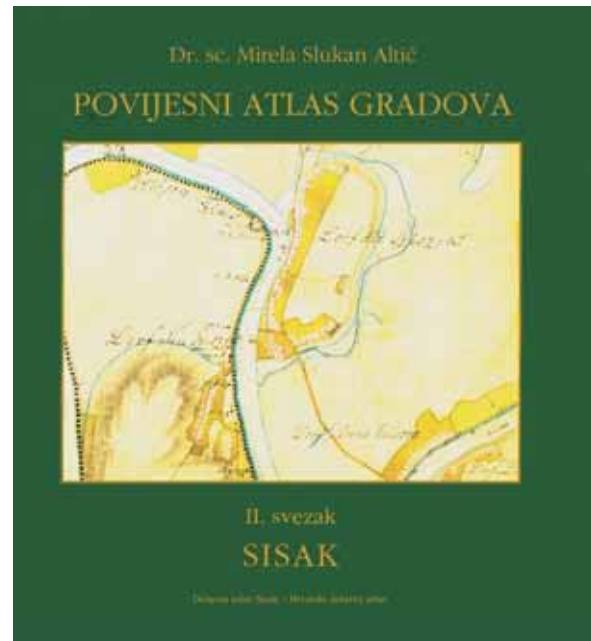
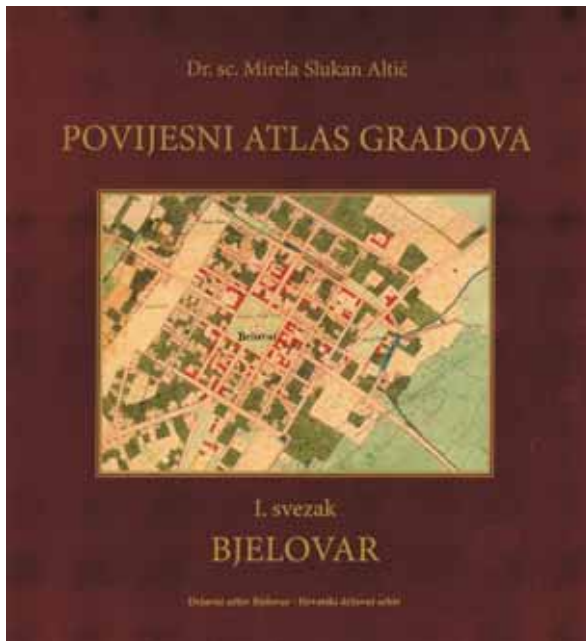

Historical Atlas of Cities

Mirela Slukan Altić

The project *Historical Atlas of Cities* is one of the projects of the Ministry of Science, Education and Sport of the Republic of Croatia. It started in 2002, at first at the Institute for Archivistis, Auxiliary Historical Sciences

and Filmology of the Croatian State Archives, then at the "Ivo Pilar" Institute of Social Sciences. It is realized in collaboration with state archives and museums of the Republic of Croatia. Dr. Mirela Slukan Altić is the project leader.

The project deals with gathering, scientific processing and publishing cartographic sources for history of Croatian cities. It is based on archived material kept in Croatian and foreign archive and museum institutions. Publishing and interpretation of said sources is going to result in improving existing notions about spatial development of Croatian cities and direct the attention of scientific and professional public to the importance of cartographic sources as sources for Croatian history.

The project is based on experiences from similar projects in Germany, Austria, the Czech Republic, France, Poland, Belgium, The Great Britain and Ireland. By its content and concept, the project fits into the international project of comparative study of European cities supported by the *International Commission for the History of Towns (Commission Internationale pour l'Historie des Villes, Internationale Kommission für Städtegeschichte)*. The project is also included into the international initiative *Historical Towns*, dealing with protection and promotion of archive material of countries candidates for European Union.

Povijesni atlas gradova

Mirela Slukan Altić

Projekt *Povijesni atlas gradova* jedan je od projekata Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, koji se izvodi od 2002. godine, najprije u Zavodu za arhivistiku, pomoćne povijesne znanosti i filmologiju Hrvatskoga državnog arhiva, a zatim u Institutu društvenih znanosti "Ivo Pilar". Realizira se u suradnji s državnim arhivima i muzejskim ustanovama Republike Hrvatske. Voditeljica projekta je dr. sc. Mirela Slukan Altić.

Projekt se bavi prikupljanjem, znanstvenom obradom i objavljivanjem kartografskih izvora za povijest hrvatskih gradova. Temelji se na arhivskoj građi koja se čuva u hrvatskim i stranim arhivskim i muzejskim ustanovama. Objavljivanjem i tumačenjem spomenutih izvora, unaprijedit će se dosadašnje spoznaje o prostornom razvoju hrvatskih gradova i skrenuti pozornost znanstvene i stručne javnosti na važnost kartografskih izvora kao izvora za hrvatsku povijest.

Projekt se temelji na iskustvima sličnih projekata Njemačke, Austrije, Češke, Francuske, Poljske, Belgije, Velike Britanije i Irske. Sadržajem i koncepcijom projekt se uklapa u međunarodni projekt komparativne studije europskih gradova koji podržava *Međunarodno povjerenstvo za povijest gradova (International Commission for the History of Towns, Commission Internationale pour l'Historie des Villes, Internationale Kommission für Städtegeschichte)*. Projekt se uključuje i u međunarodnu inicijativu *Historical Towns*, koja se bavi zaštitom i promicanjem arhivskog gradiva zemalja kandidata za Europsku uniju.

Povijesni atlas gradova zamišljen je kao zbirka planova i karata hrvatskih gradova čiji je svaki svezak posvećen jednom gradu. Gradovi su izabrani po principu *case study*. Izabrani su karakteristični historijsko-geografski modeli gradova, birajući među njima one slabije kartografski i ekohistorijski istražene. U prvom razdoblju istraživanja predviđena je obrada sljedećih gradova: Bjelovar, Sisak, Koprivnica, Varaždin, Karlovac i Zagreb. Primjenom interdisciplinarnog pristupa prikazuje se razvoj odabranog grada u povijesnom, urbanističkom, gospodarskom, demografskom, političkom i kulturnom kontekstu.

Prvi svezak edicije *Povijesni atlas gradova* posvećen gradu Bjelovaru (ISBN 953-6005-60-3, 213 str.) objavljen je krajem 2003. godine u izdanju Državnog arhiva Bjelovar i Hrvatskog državnog arhiva. Prof. Željko Pleskalt i prof. Mladen Medar recenzenti su toga sveska. Godinu dana kasnije objavljen je drugi svezak koji se odnosi na

grad Sisak (ISBN 953-6005-66-2, 241 str.) u izdanju Državnog arhiva Sisak i Hrvatskog državnog arhiva. Recenzenti su prof. dr. sc. Ivo Maroević, dr. sc. Ivica Golec, Davora Obradović i Nela Kušanić. U izdanju Instituta društvenih znanosti "Ivo Pilar" iz Zagreba i Muzeja grada Koprivnice objavljen je 2005. godine treći svezak posvećen gradu Koprivnici (ISBN 953-6666-42-1, 253 str.). Prof. dr. sc. Mira Kolar Dimitrijević, prof. dr. sc. Dragutin Feletar, dr. sc. Željko Demo i prof. Dražen Ernečić recenzenti su trećeg sveska.

Kao i svaki atlas, svaka od navedenih knjiga sastoji se od tekstualnog i kartografskog dijela. Analiza i tumačenje navedenih kartografskih izvora u tekstualnom dijelu, omogućuje nove spoznaje o prostornom razvoju hrvatskih gradova, kao i sagledavanje njihovog razvoja u europskom kontekstu. Većinu poglavlja tekstualnog dijela sva tri sveska napisala je autorica, dr. sc. Mirela Slukan Altić, a poglavlja iz arheologije i arhitekture napisali su njezini suradnici. Djelatnici Gradskog muzeja Bjelovar, arheolog mr. sc. Goran Jakovljević autor je poglavlja o povijesti naseljenosti bjelovarskog kraja do osnutka grada, a Mladen Medar, profesor arheologije i povijesti umjetnosti napisao je poglavlje o obilježjima arhitekture grada Bjelovara. Poglavlje o povijesnom razvoju Siska od prvog staništa do ilirsko-keltske Segestike i rimske Siscije napisao je Domagoj Vuković, diplomirani inženjer arhitekture i stručni suradnik za prostorno uređenje i zaštitu kulturne baštine pri Službi gospodarenja prostorom, razvoja, zaštite okoliša i geodetskih poslova Grada Siska. Profesorica povijesti umjetnosti Ljerka Matež, konzeruatorica Uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine Ministarstva kulture u Zagrebu autorica je poglavlja o osobinama arhitekture i zaštićenoj graditeljskoj kulturnoj baštini Siska. Jedan od najpoznatijih areologa koji su radili na području Koprivnice, dr. sc. Zorko Marković, na temelju dugogodišnjih istraživanja napisao je poglavlje o povijesti naseljenosti koprivničkog kraja od prvih početaka do razvijenog srednjeg vijeka. Draženka Jalšić Ernečić, diplomirana povjesničarka umjetnosti i ravnateljica Muzeja grada Koprivnice napisala je poglavlje o osobinama arhitekture i zaštićenoj graditeljskoj kulturnoj baštini grada.

Tekstualni dio svake knjige sadrži mnogobrojne crno-bijele ilustracije (vedute, planove gradova ili njihovih dijelova, katastarske planove, nacрте, tlocte, povijesne karte, stare razglednice, arhitektonske nacрте, fotografije značajnih kulturno-povijesnih objekata, važnijih ulica, trgova, kopije važnijih dokumenta ili naslovnica knjiga i dr.).

The *Historical Atlas of Cities* is conceived as a collection of plans and maps of Croatian cities, with every volume dedicated to one city. The cities were selected by the *case study* principle. Characteristic historical-geographical city models were chosen, with those weaker cartographically and eco-historically explored being preferred. The first research period anticipates the processing of following cities: Bjelovar, Sisak, Koprivnica, Varaždin, Karlovac and Zagreb. By applying interdisciplinary approach, it shows the development of a particular city in historical, urbanistic, economic, demographic, political and cultural context.

The first volume of *Historical Atlas of Cities* is dedicated to the city of Bjelovar (ISBN 953-6005-60-3, 213 pages) published at the end of 2003 by the Bjelovar State Archives and the Croatian State Archives. Prof. Željko Pleskalt and Prof. Mladen Medar were the reviewers of the volume. A year later, the second volume, dealing with the city of Sisak (ISBN 953-6005-66-2, 241 pages) was published by the Sisak State Archives and the Croatian State Archives. Its reviewers were Prof. Dr. Ivo Marović, Dr. Ivica Golec, Davorka Obradović and Nela Kušanić. The third volume, dedicated to the city of Koprivnica (ISBN 953-6666-42-1, 253 pages), was published in 2005 by the "Ivo Pilar" Institute of Social Sciences and the Koprivnica City Museum. Prof. Dr. Mira Kolar Dimitrijević, Prof. Dr. Dragutin Feletar, Dr. Željko Demo and Dražen Ernečić were the reviewers of that volume.

Like every other atlas, each of above-mentioned books consists of textual and cartographic parts. Analysis and interpretation of mentioned cartographic sources in the textual part produces new notions about the spatial development of Croatian cities, as well as consideration of their development in European context. Most chapters of textual parts of all three volumes were written by the author, Dr. M. Slukan Altić, while the archaeology and architecture chapters were written by her collaborators. Employees of the Bjelovar City Museum, archaeologist Goran Jakovljević, MSc is the author of the chapter about the history of inhabitancy of the Bjelovar area from the establishment of the city, and Mladen Medar, a professor of archaeology and art history, wrote the chapter about the characteristics of Bjelovar architecture. The chapter about the historical development of Sisak from the first residence to the Illyrian-Celtic Segestica and Roman Siscia was written by Domagoj Vuković, graduate engineer of architecture and professional collaborator for spatial arrangement and protection of cultural heritage at the Service of Space Management, Development, Environment Protection and Geodetic Works of the city of Sisak. Professor of art history Ljerka Matež, conservationist of the Administration for Protection of Cultural and Natural Heritage of the Ministry of Culture in Zagreb is the author of the chapter about architectural characteristics and protected civil engineering cultural heritage of Sisak. On the basis of long-year research,

one of the most famous archaeologists working in the area of Koprivnica, Dr. Zorko Marković wrote the chapter about the history of inhabitancy of the Koprivnica area from the beginnings to the developed middle ages. Draženka Jalšić Ernečić, a graduate art historian and director of the Koprivnica City Museum, wrote the chapter about the specifics of the architecture and protected civil engineering heritage of the city.

The textual part of every book contains numerous black-white illustrations (panoramic views, city plans or plans of parts of cities, cadastre plans, front-plans, ground-plans, historical maps, old postcards, architectural blueprints, photographs of famous cultural-historical objects, more important streets, squares, copies of more important documents or book covers, etc.).

The cartographic part of each volume is richly illustrated with about 50 coloured, high-quality and legible map reproductions or reproductions of parts of maps and city plans, from the oldest to the contemporary. In this way, all relevant cartographic sources for the history of a particular city can be found in one place. By publishing high-quality reproductions, one contributes to the protection of original cartographic sources, which are irretrievably damaged by frequent use and taking individual shots.

Along with description elements of a map, the chapter with bibliographic data about cartographic sources of a particular city contains the names of institutions in which they are kept, which can serve future researchers for further research. The chapter *Bibliography* lists archive sources (funds and collections), published sources (civil engineering and urbanistic regulations, statistic reports, laws) and a list of references. The books are written in Croatian, and there is an abstract in English and an alphabetic index of places at the end of every volume.

The three books published so far from the edition *Historical Atlas of Cities* can be recommended not only to inhabitants of Bjelovar, Sisak and Koprivnica as monographs of their cities, but also to all others who employ cartographic sources in their research – geographers, historians, cartographers, art historians, urbanists, architects, etc. The books offer a detailed overview of historical city development from pre-history to these days, and were produced on the basis of archive material research.

By publishing such books, one contributes new notions about the history of cities and conditions of their development in the European context, because the author told the history of the cities in a new and intriguing way. One can see the importance of historical cartography and cartographic sources for studying history. We congratulate the author and her collaborators for the work done so far and publishing the first three volumes and wish them successful continuation of acquiring material for future books.

Ivka Kljajić

Kartografski dio sva tri sveska bogato je ilustriran s po pedesetak koloriranih, iznimno kvalitetnih i dobro čitljivih reprodukcija karata ili njihovih dijelova te planova gradova, od najstarijih do suvremenih. Na taj se način po prvi put na jednom mjestu nalaze svi relevantni kartografski izvori za povijest jednoga grada. Objavljanjem kvalitetnih reprodukcija pridonosi se i zaštiti originalnih kartografskih izvora koji se čestim korištenjem i pojedinačnim snimanjima nepovratno oštećuju.

Poglavlje s bibliografskim podacima o kartografskim izvorima pojedinog grada uz navedene elemente opisa pojedine karte, sadrži i nazive institucija u kojima se čuvaju, što može poslužiti budućim istraživačima za daljnja istraživanja. U poglavlju *Bibliografija* navedeni su arhivski izvori (fondovi i zbirke), objavljeni izvori (građevinska i urbanistička regulativa, statistička izvješća, zakoni) te popis literature. Knjige su napisane na hrvatskom jeziku, a na kraju svakog sveska nalazi se sažetak na engleskom jeziku i abecedno mjesno kazalo.

Dosad objavljene tri knjige iz edicije *Povijesni atlas gradova* su za preporučiti ne samo Bjelovarčanima, Sisčanima i Koprivničancima kao monografije njihovih gradova, nego i svima koji se u svojim istraživanjima služe kartografskim izvorima – geografima, povjesničarima, kartografima, povjesničarima umjetnosti, urbanistima, arhitektima i dr. Knjige pružaju detaljan pregled povijesnoga razvoja gradova od pretpovijesti do današnjih dana, a nastale su na temelju istraživanja arhivske građe.

Objavlivanjem takvih knjiga pridonosi se novim spoznajama o povijesti gradova i uvjetima njihovih razvoja u europskom kontekstu, jer je u njima autorica na nov i intrigantan način pomoću starih karata ispričala povijesti gradova. Pritom se može vidjeti važnost povijesne kartografije i kartografskih izvora za proučavanje povijesti. Autorici i njezinim suradnicima čestitamo na dosadašnjem radu i objavljivanju prva tri sveska uz želje za uspješan nastavak prikupljanja građe za sljedeće knjige.

Ivka Kljajić

Pomorska geodezija

Boško Pribičević

U izdanju Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u veljači 2005. godine objavljen je na hrvatskom jeziku sveučilišni udžbenik *Pomorska geodezija*, autora doc. dr. sc. Boška Pribičevića. Recenzenti udžbenika bili su prof. dr. sc. Damir Medak i doc. dr. sc. Siniša Mastelić s Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te mr. sc. Radovan Solarić iz Hidrografskog instituta u Splitu.

Udžbenik *Pomorska geodezija* ima 270 stranica i 157 ilustracija, a podijeljen je u 10 poglavlja:

1. Uvod
2. Elementi oceanografije
3. Jadransko more
4. Koordinatni sustavi u geodeziji
5. Metode određivanja položaja na vodi
6. Određivanje položaja na vodi
7. Mjerenje dubina
8. Organizacija hidrografske djelatnosti
9. Primijenjena pomorska geodezija
10. Literatura

Udžbenik započinje predgovorom, popisom slika i tablica.

U uvodu autor donosi definiciju, zadaću i kratak povijesni razvoj pomorske geodezije. Pomorska ili marinska geodezija dio je geodezije koji se bavi geodetskom izmjerom, obradom i vizualizacijom

